

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

เนื้อหาของบทที่ 2 นี้ จะกล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตร องค์ประกอบของหลักสูตร และความสำคัญของแต่ละองค์ประกอบ การนำหลักสูตรไปใช้ และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้ การประเมินผลหลักสูตร การเปลี่ยนแปลงหลักสูตร การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายมาใช้หลักสูตรพุทธศักราช 2518 ลักษณะของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย ฉบับพุทธศักราช 2518 และปัญหาที่บุคคลหรือหน่วยงานอื่นได้สำรวจและพบเห็น เพื่อเป็นแนวทางในการทำการวิจัย ทั้งในการสร้างแบบสำรวจปัญหา และในการอภิปราย และเสนอแนะต่อไป

ความสำคัญของหลักสูตร

ในการทำงานใดๆก็ตาม ถ้าปราศจากการวางแผนที่รอบคอบไว้ก่อนล่วงหน้าแล้ว ย่อมจะมีความหวังน้อยว่า การทำงานนั้นจะประสบผลสำเร็จ ในการจัดการศึกษาก็เช่นเดียวกัน เราจำเป็นต้องวางโครงการ เอาไว้ล่วงหน้า จะพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ ทางด้านใดบ้าง และจะอย่างไรจึงจะพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับที่สังคมหมายเอาไว้ การวางโครงการในการให้การศึกษานี้ เราเรียกว่า การพัฒนาหลักสูตร และตัวโครงการนั้น เราเรียกว่า หลักสูตร

หลักสูตร มีความสำคัญในการจัดการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง นักการศึกษาหลายท่าน ได้กล่าวเน้นถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้หลายประการ เช่น ช่าง บัณฑิต¹ กล่าวว่า

¹ช่าง บัณฑิต, ทฤษฎีหลักสูตรภาค 1 (พระนคร : มงคลการพิมพ์, 2504),

"หลักสูตร เป็นหัวใจของการศึกษา ทั้งนี้เพราะหลักสูตร เป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นว่า โรงเรียนมีความมุ่งหมายในการให้การศึกษแก่เด็กอย่างไร และสามารถให้ความรู้สร้างเสริมทักษะ และทัศนคติในค่านิยมบาง สิ่งต่างๆที่ประมวลไว้ในหลักสูตร เป็นเสมือนหนึ่งแนวทางที่ช่วยให้เราทราบได้ทันทีว่า การศึกษาที่จัดให้แก่เด็กนั้นหนักไปในทางใด มีผลดีต่อตัวเด็กและต่อสังคมมากน้อยเพียงใด

ถนอม มากะจันทร์² กล่าวว่า "เครื่องมือที่จะช่วยให้ครูปฏิบัติงานได้สัมฤทธิ์ผล ตรงตามหลักการ หรืออุดมคติทางการศึกษา คือหลักสูตร ของโรงเรียน"

สุมิตร คุณานุกร³ กล่าวว่า "การจัดการศึกษาในประเทศใดก็ตาม จะไม่สำเร็จ ลุล่วงไปตามที่กำหนดไว้ ถ้าไม่มีหลักสูตรเป็นโครงการ และเป็นแนวทางในการให้การศึกษ"

เซเลอร์ และ อเล็กซานเดอร์⁴ (Saylor and Alexander) กล่าวว่า "หลักสูตร เป็นเสมือนแผนภูมิการ เดินทาง และตารางที่ยืดหยุ่นได้ ในการดำเนินการศึกษา หลักสูตรจะถูกสร้างขึ้นโดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหาวิชา การบริหารโรงเรียน และวิชาการต่างๆทางด้านการ ศึกษา ระดับชั้นต่างๆ รวมอยู่ด้วย"

จากความคิดเห็นของนักการศึกษาที่ได้อธิบายมาแล้วทั้งหมด พอจะสรุปได้ว่า

²ถนอม มากะจันทร์, ทฤษฎีการศึกษาและการพัฒนาหลักสูตร (พระนคร : วัฒนาพานิช, 2514), หน้า 9.

³สุมิตร คุณานุกร, หลักสูตรและการสอน (พระนคร : กรุงเทพมหานครการพิมพ์, 2518), หน้า 2.

⁴ Galen Saylor and William M. Alexander, Curriculum Planning for Modern School (New York : Holt, Rinehart and Winston, Inc., 1966), p. 5.

นักการศึกษาเหล่านี้ได้มองเห็นว่า หลักสูตร เป็นสิ่งจำเป็นในการให้การศึกษา ดังนั้นเมื่อเราจะจัดการศึกษาให้ใครก็ตาม เราจำเป็นต้องพินิจพิจารณาหลักสูตรก่อนทุกครั้งไป ถ้ามีการวางหลักสูตรอย่างรอบคอบและรัดกุมแล้ว ย่อมจะเป็นเครื่องประกันโลกอนลวงหน้าว่า การให้ศึกษานั้นมีทางที่จะประสบความสำเร็จแล้ว

องค์ประกอบของหลักสูตร

ในการพิจารณาหลักสูตร ไม่ว่าจะเป็นหลักสูตร ประถมหรือมัธยมก็ตาม ผู้พิจารณาคำปรึกษาโครงสร้างหรือองค์ประกอบของหลักสูตร เป็นหลัก นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ต่าง ๆ กัน แต่ในจำนวนนี้ ทาบา (Taba) ดูจะเป็นผู้ให้องค์ประกอบของหลักสูตรไว้ครบถ้วนสมบูรณ์ และเข้าใจง่ายที่สุด ทาบา⁵ (Taba) กล่าวว่า ไม่ว่าจะเป็นหลักสูตรประเภทใดก็ตาม จะต้องประกอบด้วย

1. วัตถุประสงค์ทั่วไป และวัตถุประสงค์เฉพาะวิชา
2. เนื้อหาและจำนวนชั่วโมงสำหรับสอนแต่ละวิชา
3. กระบวนการเรียนการสอน หรือการนำหลักสูตรไปใช้
4. โครงการประเมินผลการสอนตามหลักสูตร

ต่อไปนี้จะได้กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรทั้ง 4 องค์ประกอบตามลำดับ

ก. วัตถุประสงค์ หรือ ความมุ่งหมายของหลักสูตร

ความมุ่งหมายของหลักสูตร มีหลายระดับ นับตั้งแต่ความมุ่งหมายในตัวหลักสูตร

⁵Hilda Taba, Curriculum Development : Theory and Practice (New York : Harcourt, Brace and World, Inc., 1962), p.10.

ที่เป็นแม่บทซึ่งจะต้องสอดคล้องกับความมุ่งหมายของการศึกษาระดับชาติมาจนถึงความมุ่งหมายระดับท้องถิ่น ความมุ่งหมายระดับโรงเรียน ความมุ่งหมายระดับมหาวิทยาลัย ความมุ่งหมายระดับรายวิชา และความมุ่งหมายเฉพาะชั่วโมงสอนนั้น ความมุ่งหมายทุกระดับที่โกลดลามา นี้ จะต้องมีความสอดคล้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ยกตัวอย่าง เช่น การพัฒนาหลักสูตรระดับมัธยมศึกษา เมื่อผู้พัฒนาจะกำหนดความมุ่งหมายของหลักสูตรระดับนี้ ก็ต้องดูความมุ่งหมายระดับชาติเสียก่อนแล้วจึงจะกำหนดลงไปได้อย่างไรก็ตาม เนื่องจากหลักสูตรนี้จะใช้เป็นแม่บทในการให้การศึกษาในระดับมัธยมศึกษาทั่วประเทศ การกำหนดความมุ่งหมายระดับนี้จึงต้องกำหนดไว้อย่างกว้างๆ เมื่อจะมีการนำหลักสูตรนี้ไปใช้ในระดับท้องถิ่น เช่น เขตการศึกษา เขตการศึกษาก็จะกำหนดความมุ่งหมายอีกครั้งหนึ่ง โดยให้สัมพันธ์กับความมุ่งหมายในตัวหลักสูตรที่เป็นแม่บท เช่น หลักสูตรมีความมุ่งหมายว่า "ใหญ่เรียนรู้จักอาชีพของพลเมืองในท้องถิ่น" เขตการศึกษาก็อาจจะกำหนดความมุ่งหมายในท้องถิ่นของตนไว้ว่า "ใหญ่เรียนรู้จักอาชีพต่อไปคือ ทำนา ทำสวน ปลูกปอ ปลูกมันสำปะหลัง เลี้ยงแกะ ฯลฯ" เมื่อโรงเรียนนำหลักสูตรไปใช้ ก็จะกำหนดความมุ่งหมายแคบลงอีกว่า "ใหญ่เรียนรู้จักอาชีพต่อไป คือ ทำนา ทำสวน ปลูกปอ ปลูกมันสำปะหลัง" ส่วนเลี้ยงแกะนั้นไม่ควรเรียน เพราะชุมชนในพื้นที่นั้นไม่ได้เลี้ยงแกะ นอกจากความมุ่งหมายในระดับโรงเรียน ก็จะเป็นความมุ่งหมายระดับมหาวิทยาลัย ซึ่งจะกำหนดขอบเขตแคบลงไปอีกว่า อาชีพทำนา ทำสวน ฯลฯ ที่จะสอนผู้เรียนนั้น ควรสอนอะไร แค่นั้นบ้าง เช่น ต้องการให้รู้จักวิธีเลือกอาชีพ การส่งสินค้าเข้าไปขายในเมืองควยหรือไม่ หรือจะสอนแค่ให้รู้วิธีประกอบอาชีพเหล่านี้เท่านั้น ส่วนความมุ่งหมายระดับรายวิชา และความมุ่งหมายเฉพาะของชั่วโมงสอนนั้น ก็ยิ่งจะแคบลงไปอีก แต่ก็จะต้องสอดคล้องสัมพันธ์กันลงมาเรื่อยๆทุกระดับ ดังตัวอย่างข้างบนที่โกลดลามา

ความมุ่งหมายที่เขียนไว้ในหลักสูตรแต่เดิมนั้นใช้ถ้อยคำที่แสดงความรู้สึกคลุมเคลือไม่ชัดเจน ยกแก่การศึกษาความหมาย เช่น กำหนดความมุ่งหมายว่า ใหญ่เรียนมีน้ำใจเป็นนักกีฬา คำว่า "มีน้ำใจเป็นนักกีฬา" ยกแก่การศึกษาความหมาย บางที่อาจมีผู้ตีความหมายต่างกันออกไปก็ได้ ดังนั้น หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย ฉบับพุทธศักราช 2518 จึงกำหนดให้ใช้จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม ซึ่งเน้นที่การกระทำ หรือพฤติกรรมของผู้เรียนอย่างเด่นชัด สามารถประเมิน

ผลการสอนไวยากรณ์

ลักษณะที่สำคัญของจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม ระบุการกระทำ การแสดงออก หรือผลของการกระทำที่ไม่สามารถสังเกตเห็นได้ควยตาไว้อย่างชัดเจน
 2. ถ้ามอบจุดประสงค์ที่กำหนดขึ้นไปให้คนหนึ่งผู้ใดสอนแทน ผู้สอนนั้นจะต้องมองเห็นภาพพจน์ของนักเรียนที่เรียนจบแล้วได้ตรงกันกับผู้กำหนดจุดประสงค์นั้น
 3. จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม ต้องเป็นข้อความที่ชัดเจน เข้าใจได้ทันที เขียนในรูปของคำกริยาที่บ่งถึงการกระทำ เช่น ใ้บอกชื่อ ใ้บอกลักษณะ ใ้จัดอันดับ ใ้สร้าง ใ้อธิบาย โดยไม่ต้องแปลความหมาย หรือโต้แย้งได้หลายทาง
 4. ผู้สอนสามารถใช้จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เป็นหลักในการประเมินผลได้⁶ จุดประสงค์เชิงพฤติกรรมใหม่ประโยชน์ทั้งผู้สอนและนักเรียน ถ้ากำหนดจุดประสงค์ไว้อย่างชัดเจน เช่นนี้ ผู้สอนก็ย่อมเตรียมสถานการณ์ และวัสดุอุปกรณ์ได้สะดวก มีเกณฑ์ในการประเมินผล ผู้เรียนเองก็ทราบแน่นอนว่า ตนได้ประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด ระบุขอบพรวงของตนเอง แก้ไขได้สะดวก⁷
- อย่างไรก็ตาม จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม ก็ยังต้องอาศัยหลักเกณฑ์ในการกำหนดความมุ่งหมายแบบเดิม คือต้องสอดคล้องกับความต้องการของเด็ก สอดคล้องกับความต้องการของสังคม และสอดคล้องกับระบอบการปกครองประเทศ⁸ จะแตกต่างกันออกไปก็เพียงแต่ว่าจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมใช้คำที่แสดงการกระทำที่เห็นได้เด่นชัดเท่านั้น

⁶กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือประเมินผลการเรียน ตามหลักสูตร ประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2518 (พระนคร : ศุภสภาสาธิตพรวา, 2518), หน้า 3.

⁷สุมิตร คุณานุกร. เรื่องเดิม, หน้า 69.

⁸ธีรารัง บัวศรี เรื่องเดิม, หน้า 2-16.

ข. เนื้อหาสาระของหลักสูตร

การที่จะบรรจุเนื้อหาสาระใดลงไปหลักสูตร ควรที่จะวิเคราะห์สิ่งต่อไปนี้ให้
เข้าใจเสียก่อน⁹

003403

ก. การวิเคราะห์สังคม ได้แก่ การศึกษาสภาพความเป็นอยู่ กิจกรรมในสังคม
ความสนใจ ความคิด ความเชื่อ ตลอดจนลักษณะนิสัยของบุคคลในสังคมนั้น รวมทั้งโครงสร้าง
ปัญหาต่างๆ แนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงทางด้านวัฒนธรรม และด้านเทคโนโลยีของสังคมนั้นๆด้วย

ข. การศึกษาธรรมชาติของความรู้ ได้แก่ การศึกษาถึงความรู้ประเภทต่างๆ
ควรพิจารณาว่าความรู้ประเภทใด ควรจัดกระบวนการเรียนการสอนอย่างไร การแบ่งระดับ
ของความรู้ควรทำอย่างไร

ค. การศึกษาจิตวิทยาการเรียนรู้ ได้แก่ การศึกษาถึงพัฒนาการ หรือวุฒิภาวะ
ของผู้เรียนซึ่งมีส่วนสัมพันธ์โดยตรงกับการเรียนรู้ ทฤษฎีการเรียนรู้ต่างๆ รวมทั้งการถ่ายทอด
สิ่งที่เรียนรู้

ง. การศึกษาปรัชญาการศึกษา ได้แก่ การศึกษาทฤษฎีปรัชญาการศึกษาต่างๆ
อันจะให้แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีการศึกษา

จ. การศึกษาข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และการวิจัยต่างๆ ได้แก่ การศึกษา
ถึงความเห็น และคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญสาขาต่างๆ รวมทั้งพิจารณาถึงผลงานวิจัยที่ผ่านมา

เมื่อสามารถกำหนดเนื้อหาสาระของหลักสูตรได้แล้ว ขั้นตอนต่อไปคือ การกำหนด
รายละเอียดของเนื้อหาวิชา ในการเลือกเนื้อหาวิชาต่างๆมาบรรจุไว้ในหลักสูตรนั้น มีวิธีการ
ปฏิบัติอยู่ 4 วิธีคือ¹⁰

⁹ทศินา แคมมณี, "การจัดทำหลักสูตรแบบต่างๆ" วารสารครูศาสตร์,

5 (พฤศจิกายน - ธันวาคม, 2517), 33 - 34.

¹⁰สุมิตร คุณานุกร เรื่องเคม, หน้า 90-96.

1. วิธีใช้ความคิดเห็นทัศนวิสัย วิธีนี้ ใช้ความคิดเห็นของผู้มีส่วนในการพัฒนาหลักสูตรบุคคลเหล่านี้จะมาร่วมกันอภิปราย ให้ความรู้ ความคิดเห็นของตนเองเป็นเกณฑ์ ในการที่จะตัดสินใจว่า เนื้อหาสาระใดควรหรือไม่ควรนำมาบรรจุลงในหลักสูตร

2. วิธีใช้การทดลอง วิธีการทดลองพยายามที่จะทดสอบว่า เนื้อหาวิชาสนองความต้องการตรงตามหลักเกณฑ์ของการเลือกเนื้อหาที่กำหนดไว้หรือไม่ เช่น ถ้าตั้งหลักเกณฑ์ไว้ว่า ต้องการเลือกเนื้อหาที่สอดคล้องกับประสบการณ์ของผู้เรียน วิธีการทดลองก็จะช่วยพิสูจน์หรือช่วยประกันว่า เนื้อหาที่เลือกมานั้น สอดคล้องกับประสบการณ์ของผู้เรียนจริง ส่วนมากแล้วผู้พัฒนาหลักสูตร มักใช้วิธีการเลือกแบบที่สองนี้ เมื่อต้องการบรรจุเนื้อหาที่สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน

3. วิธีใช้การวิเคราะห์ วิธีเลือกเนื้อหาด้วยการวิเคราะห์ เป็นที่รู้จักกันทั่วไปมากที่สุด เมื่อกล่าวถึงวิธีการวิเคราะห์ ผู้พัฒนาหลักสูตรมักกล่าวถึง การเลือกเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ควบคู่กันไป ขบวนการวิเคราะห์ของวิธีการนี้ก็คือ การวิเคราะห์กิจกรรมและสิ่งต่างๆ ที่คนเรากระทำกัน เพื่อจะให้ใคร่มา ซึ่งเนื้อหาที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถทำสิ่งเหล่านั้นได้

4. วิธีใช้ความคิดเห็นส่วนรวม วิธีการสุดท้ายมุ่งที่จะหาทางรวบรวมความคิดเห็นของคนจากหลายอาชีพ หลายสาขาวิชาเกี่ยวกับเนื้อหาที่ควรบรรจุไว้ในหลักสูตร วิธีการใช้ความคิดเห็นส่วนรวมนี้ ถ้าจะให้ใคร่มาที่เชื่อถือได้แล้ว มักถูกใช้ควบคู่ไปกับวิธีแรก และวิธีนี้จะใคร่มาที่หากใช้กับขอบเขตของวิชาเล็กๆ หรือในขอบเขตของการสอนที่จำกัด เช่น จะสอนเนื้อหาอะไรในวิชาคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อเด็กจะได้มีความพร้อมที่จะเรียนต่อไปในระดับมหาวิทยาลัย

หลังจากเลือกเนื้อหาวิชาต่างๆมาบรรจุไว้ในหลักสูตร และลำดับเนื้อหาวิชาเหล่านั้นเรียบร้อยแล้ว ขั้นตอนต่อไปก็คือ กำหนดเวลาเรียนให้กับแต่ละเนื้อหาวิชาให้เหมาะสม ผู้วางหลักสูตรจะต้องพิจารณาว่า แต่ละวิชานั้น จะใช้เวลาสอนในสัปดาห์หนึ่งกี่ชั่วโมง และรวมทั้งหมดวิชานั้นจะสอนกี่ปีการศึกษา

ในประเทศสหรัฐอเมริกา วิชาการ (Academic Subject) ที่สอนในระดับมัธยมศึกษา มี 2 ประเภทคือ วิชาสามัญ และวิชาเลือก วิชาสามัญนั้นบังคับให้ทุกคนเรียน

มี 4 หมวดวิชาคือ

1. หมวดวิชาภาษาอังกฤษ มีวิชาภาษาอังกฤษ หนังสือพิมพ์ การละคร และวาทศิลป์
2. หมวดวิชาสังคมศึกษา มีวิชาประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ จิตวิทยา การปกครอง เศรษฐศาสตร์ มนุษยวิทยา สังคมวิทยา
3. หมวดวิชาวิทยาศาสตร์ มีวิชา ชีววิทยา ฟิสิกส์ เคมี ธรณีวิทยา และดาราศาสตร์
4. หมวดวิชาคณิตศาสตร์ มีวิชา พีชคณิต เรขาคณิต และตรีโกณมิติ
วิชาเลือก

1. วิชาเลือกในหมวดคณิตศาสตร์ สำหรับผู้จะศึกษาต่อในระดับวิทยาลัย มีหลายวิชา เช่น พีชคณิตแนวใหม่ ตรีโกณมิติแนวใหม่ และแคลคูลัสแนวใหม่ หรือคณิตศาสตร์ธุรกิจ

2. หมวดวิชาภาษาต่างประเทศ

ประเภทวิชาที่ไม่ใช่วิชาการ (**Nonacademic Subject**) จะถูกจัดเป็นวิชาๆ ใดแก่วิชาพลานามัย คหกรรมศาสตร์ ศิลปศึกษา และกิลปปฏิบัติ หรืออาจจะจัดให้เป็นส่วนผสมของวิชาอื่น เช่น วิชาสวัสดิศึกษา การบริโภค การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ทำนองเดียวกันกับกิจกรรมอื่นๆ เช่น สโมสร สภาการละคร การบริหารกิจกรรมนักศึกษา ก็ถูกจัดให้เป็นส่วนผสมของวิชาอื่นๆทั่วไปในหลักสูตร ประเภทวิชาเหล่านี้ไม่ถูกเรียกว่า วิชาการ (**Academic Subject**) ก็เพราะว่าเนื้อหาของวิชาส่วนใหญ่เป็นกิจกรรม และการฝึกปฏิบัติมากกว่าจะเป็นความรู้ และข้อเท็จจริง บางวิชาที่อาจจะเป็นวิชาบังคับ เช่น พลานามัย กนตรี ศิลป¹¹

ค. การจัดกระบวนการเรียนการสอนหรือการนำหลักสูตรไปใช้

¹¹ **Rudyard K. Bent, Henry H. Kronenberg and Charles C. Boardman, Principles of Secondary Education (6Th ed; New York : Mc Graw Hill Book Company, 1970), P 261 - 310.**

การจัดกระบวนการเรียนการสอน หรือการนำหลักสูตรไปใช้ รวมถึงกิจกรรมไว้สามประเภท คือ การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน การจัดปัจจัยและสภาพต่างๆภายในโรงเรียนให้หลักสูตรบรรลุถึงเป้าหมายและการสอนของครู¹²

1. การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน หมายถึง การทำความเข้าใจตัวหลักสูตรที่ความหมายและกำหนดรายละเอียดของหลักสูตร เพราะหลักสูตรจะกล่าวถึงหัวข้อต่างๆไว้อย่างกว้างๆ เป็นหน้าที่ของครูที่จะกำหนดรายละเอียดต่างๆเอาเอง โดยอาจจะดูประมวลการสอน และโครงการสอนแล้วบันทึกการสอน เพื่อกำหนดแนวการสอนโดยละเอียดอีกครั้งหนึ่ง

2. การจัดปัจจัยและสภาพต่างๆภายในโรงเรียนให้เหมาะสมกับการนำหลักสูตรมาปฏิบัติ ซึ่งนับว่าเป็นเรื่องยุ่งยาก เพราะแต่ละหมวดวิชาย่อมต้องการปัจจัยต่างๆกันออกไป เป็นต้นว่า ขนาดของห้องเรียน วัสดุอุปกรณ์ แบบเรียน ฯลฯ

3. การสอนของครู ครูเป็นผู้มีความสำคัญมาก เพราะเป็นผู้นำเอาโครงการต่างๆในหลักสูตรมาปฏิบัติอย่างเต็มที่ แม้จะเขียนหลักสูตรก็เพียงไม่กี่ตาม ถ้าครูไม่ดี คือสอนไม่ดี หรือไม่ตั้งใจสอน หลักสูตรจะตองพบกับความล้มเหลวอย่างแน่นอน เนื่องจากว่าเราไม่สามารถจะเขียนหลักสูตรให้ละเอียดปลีกย่อยจนถึงวิธีสอน วิธีดำเนินกิจกรรม วิธีวัดผลได้ ได้แต่กำหนดแนวปฏิบัติตามหัวข้อเหล่านั้นไว้อย่างกว้างๆเท่านั้น ครูจะต้องใช้ความสามารถของตนกำหนดความมุ่งหมายเฉพาะ เลือกวิธีสอน กิจกรรม และวิธีวัดผล ตามสภาพการณ์ของห้องเรียน และผู้เรียน

ครูควรรู้จักหลักการสอนโดยทั่วไป เพื่อเป็นหลักในการเลือกวิธีสอนแบบต่างๆดังต่อไปนี้

1. สอนให้เด็กเรียนรู้โดยผ่านประสบการณ์ ตัวอย่างเช่น เด็กจะอ่านหนังสือได้ก็โดยผ่านประสบการณ์ในการอ่าน จะรู้สึกและซาบซึ้งในประชาธิปไตย ก็ต่อเมื่อมีประสบการณ์ในความเป็นอยู่อย่างประชาธิปไตย ประสบการณ์ที่จะให้กับเด็ก ถ้าไม่สามารถหาประสบการณ์ตรงได้ ก็หาประสบการณ์รอง เช่น โสตทัศนูปกรณ์

¹² สุมิตร คุณานุกร เรื่อง เกม, หน้า 130.

2. การให้เด็กเกิดความเข้าใจในบทเรียนอย่างแจ่มแจ้ง บทเรียนไม่ควรยากเกินความสามารถของเด็ก โดยสอบถามพัฒนาการความเจริญเติบโตของเด็ก การบังคับเด็กให้เด็กแก้ปัญหาที่ไม่เข้าใจ หรือเรียนยากเกินความสามารถของเด็กนั้น เป็นโทษมากกว่าคุณ จะทำให้เด็กเกิดความเบื่อหน่าย ท้อถอย และเกลียดบทเรียน
3. สอนให้เด็กเห็นจริงเห็นจัง ใหล่งมือปฏิบัติด้วยตนเอง เป็นการเรียนจากการกระทำ
4. การสอนควรเริ่มต้นด้วยปัญหา กล่าวคือ ในชั้นแรกที่นำเด็กเข้าสู่บทเรียนนั้น ครูยั่วให้เกิดความสนใจอยากเรียน และอยากรู้จนเกิดเป็นปัญหา และเกิดความต้องการที่จะแก้ปัญหานั้นๆ เมื่อเด็กมีความกระหายที่จะแก้ปัญหานั้นๆ หน้าที่ของครูก็คือ การแนะนำช่วยเหลือให้เด็กได้แก้ปัญหาคด้วยตนเอง
5. ครูต้องเตรียมการสอนอย่างดี การทำเช่นนี้ นอกจากจะช่วยให้เด็กเข้าใจบทเรียนอย่างดีแล้ว ยังจะช่วยให้ครูดำเนินการสอนด้วยความมั่นใจ และถูกต้องด้วย
6. การเรียนการสอนของเด็กจะได้ผลดี ถ้าครูให้โอกาสเด็กได้มีส่วนร่วมในการเรียนด้วย โดยให้เด็กได้แสดงความคิดเห็น วางแผน แก้ปัญหา และวัดผลลงงานด้วย
7. ในการสอนครูควรคำนึงถึงธรรมชาติของเด็กในวัยต่างๆ ตลอดจนความแตกต่างระหว่างบุคคล และใช้วิธีสอนให้เหมาะสม
8. สอนตามระเบียบแห่งการเรียนรู้ของเด็กโดยการคำนึงถึงการจับบทเรียนให้เหมาะกับวัย ความสามารถ และประสบการณ์เดิมของเด็ก
9. สอนโดยวิธีแนะนำ และยั่วให้เกิดใ้เด็กได้ใช้ความสังเกต พิจารณา ค้นคว้าหาเหตุผล ตัดสินใจ และสรุปทำความเข้าใจด้วยตนเอง ใหล่านประสาททั้ง 5 มีใ้ใช้โดยการบอกเล่า
10. สอนโดยใ้ช้อุปกรณ์การสอน เพื่อช่วยใ้บทเรียนเป็นจริงเป็นจัง และเข้าใจง่ายขึ้น
11. สอนใ้เด็กเกิดความสนใจ พอใจ และตั้งใจ
12. สอนใ้เด็กใ้ทั้งความรู้ ทักษะ และทัศนคติ ตลอดจนอบรมมโนสัย และความประพฤติไปด้วย

13. คัดแปลงการสอนให้ใกล้เคียง และเหมาะสมกับบทเรียน แต่ละบทโดยคำนึงถึงความจริงของอกงามของเด็ก
14. สอนจากง่ายไปหายาก
15. สอนจากรูปธรรมไปหานามธรรม โดยพยายามทำบทเรียนให้เป็นรูปธรรมมากที่สุด
16. สอนให้เด็กได้รับผลสำเร็จตามความสามารถของตน โดยวิธีแบ่งหมู่ หรือมอบงานให้ตามความสามารถ เพื่อให้เด็กเกิดกำลังใจในการเรียน
17. สอนตามหลักการทางวิทยาศาสตร์ คือ
1. ทำความเข้าใจในปัญหา
 2. ตั้งสมมุติฐานเพื่อแก้ปัญหา
 3. ค้นคว้าหาข้อเท็จจริงของสมมุติฐาน
 4. ทดลองข้อเท็จจริง
 5. สรุปผล
18. สอนให้รู้จุดหมายของการเรียนและการทำงาน โดยพยายามให้บรรลุจุดหมายนั้นๆ สิ่งที่มีจุดหมายสำหรับเด็กก็คือ ปัญหาในชีวิตของเด็ก บทเรียนมีที่มาจากปัญหาเหล่านี้ จึงมีความหมายมากกว่างานที่ครูกำหนดให้เอง และให้เด็กยึดคะแนนเป็นจุดหมายปลายทาง
19. สอนให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ นักจิตวิทยาทุกคนเชื่อว่าเด็กทุกคนมีความคิดสร้างสรรค์ แต่มากน้อยต่างกัน หน้าที่ของครูคือการฝึกเด็กให้มีความคิดสร้างสรรค์
20. สอนให้เด็กรู้จักการวัดผลตนเอง การวัดผลงานของตนเอง เป็นเครื่องมือโดยสม่ำเสมอ เพราะช่วยให้เห็นข้อบกพร่อง แก้ไขปรับปรุงได้ทันที่¹³

¹³ละเมียด ลิมอักษร, วิชาครู ตอน 2 หลักการสอน (พระนคร : ครูสภา, 2514), หน้า 81-84.

ง. การประเมินผลหลักสูตร

การประเมินผล เป็นขบวนการสำหรับค้นหาว่า ประสิทธิภาพการเรียนรู้ต่างๆที่ได้รับเลือก และจัดลำดับมาอย่างเหมาะสมนั้น จะสามารถผลิตผลผลิตออกมาตามความคาดหวังมากน้อยเพียงใด การประเมินผลจะช่วยตรวจสอบความเที่ยงตรงของข้อสมมุติฐานเบื้องต้นของโปรแกรมการสอนที่จัดไว้ และจะช่วยตรวจสอบประสิทธิภาพของเครื่องมือต่างๆ เช่น ครู วัสดุ อุปกรณ์ การสอน และสภาพทั่วไปของการเรียนการสอน

ขอบเขตของการประเมินผลหลักสูตร

การที่หลักสูตรจะไม่สัมฤทธิ์ผลนั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายอย่าง ทั้งในด้านที่เกี่ยวข้องกับตัวหลักสูตรเอง และในด้านที่เกี่ยวข้องกับการบริหารหลักสูตร ดังนั้นในการประเมินผลหลักสูตร จึงจำเป็นต้องวางขอบเขตของการประเมินผล เมสสิค (Messick)¹⁴ กล่าวว่า การประเมินผลหลักสูตร ควรประเมินใน 5 ส่วนดังต่อไปนี้

1. ประเมินความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ โดยพิจารณาในแง่ความเพียงพอและความเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนหรือไม่ และเด็กที่เรียนจบหลักสูตรนั้นๆ ออกมามีพฤติกรรมอย่างไร
2. ประเมินโปรแกรมทั้งหมดของโรงเรียน โดยพิจารณาว่า โปรแกรมทุกโปรแกรมในโรงเรียนมีความต่อเนื่องกันทั้งหมดหรือไม่ และยึดโปรแกรมใดเป็นหลักในการจัดการศึกษาของโรงเรียน โปรแกรมต่างๆที่จัดให้นักเรียนครบตามความต้องการของผู้เรียน และชุมชนหรือไม่ ในการประเมินผลส่วนนี้ ผู้ที่ทำการประเมินผลมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการติดตาม

¹⁴Samuel Messick, "The Criterion Problem in the Evaluation of Instruction : Assessing Possible, Not Just Intended, Outcomes"The Evaluation of Instruction. Issues and Problems. M.C.Wittrock and David E.Wiley, (New York : Holt, Rinehart and Winston, Inc.,1970),pp.186-187.

ผลการเรียนการสอนในโรงเรียน และติดตามคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาไปแล้วประกอบ

3. ประเมินโปรแกรมเฉพาะบางส่วน คือการประเมินผลของแต่ละโปรแกรม โดยเฉพาะ ประเมินโครงสร้างของแต่ละโปรแกรม และบรรลุถึงจุดมุ่งหมายนั้นๆ

4. ประเมินการสอน คือการประเมินว่าให้มีการเตรียมการสอน วางแผน การสอนล่วงหน้า และการสอนบรรลุจุดมุ่งหมายหรือไม่ มีการพิจารณานวัตกรรมใหม่ๆ ประสบการณ์ใหม่ๆ การทดสอบสัมฤทธิ์ผลของเป้าหมาย ปฏิบัติวิทยาโต้ตอบจากนักเรียน ความสำเร็จทางด้านการเรียนและการประกอบอาชีพ

5. ประเมินโปรแกรมการประเมินผล คือการหาสัมฤทธิ์ผลในการจัดหาข้อมูล การเปรียบเทียบวิธีการต่างๆของผู้บริหาร ประสิทธิภาพของโรงเรียนอื่นๆ การตัดสินใจดำเนินการของผู้บริหาร การตัดสินใจของครู และปฏิบัติวิทยาโต้ตอบจากชุมชน

ในการวิเคราะห์หลักสูตรประถมศึกษาและมัธยมศึกษา พุทธศักราช 2503 เพื่อนำผลมาประเมินหลักสูตรนั้น จะเห็นว่าได้ยึดหลักของเมสสิค (Messick) ดังกล่าว กล่าวคือ

1. ประเมินความมุ่งหมาย เช่น พบว่า หลักสูตรมัธยมศึกษา 2503 มิได้ระบุลงไปให้ชัดเจนว่า โรงเรียนมัศึกษามีหน้าที่อย่างไร ทำให้ยากแก่การกำหนดความมุ่งหมายเฉพาะของชั้นมัธยมศึกษา และความสัมพันธ์ของการศึกษาชั้นนี้กับการศึกษาชั้นอื่นๆ

2. ประเมินโปรแกรมทั้งหมดของโรงเรียน เช่น พบว่า เนื้อหาวิชาในหลักสูตรมัธยมศึกษา 2503 มีบางวิชาที่มีรายการสอนซ้ำกัน บางวิชาไม่ต่อเนื่องสัมพันธ์กัน มีลักษณะตัดขาดกันเป็นช่วงๆ

3. ประเมินโปรแกรมเฉพาะบางส่วน เช่น พบว่า ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อัตราเวลาเรียนบางวิชา เช่น ภาษาต่างประเทศภาษาที่ 2 ไม่เพียงพอที่จะให้ผูเรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้

4. ประเมินการสอน เช่น พบว่า มาตรฐานการสอนของครูทางโรงเรียน ผิดแปลกกันไปไต่ไกลมากในระดับมัธยมศึกษา นักเรียนส่วนมากยังมีความรู้ไม่ได้มาตรฐาน

5. ประเมินโปรแกรมประเมินผล เช่นพบว่า การนำคะแนนรวมมาเป็นเกณฑ์พิจารณา ได้ - ตก ไม่ช่วยส่งเสริมการเรียนของเด็กเท่าที่ควรควรใช้ระเบียบการวัดผลแบบ

หน่วยกิต คิดการได้-ตก เป็นรายวิชา ซึ่งจะทำให้แต่ละรายวิชามีความสำคัญเท่ากัน ¹⁵

ลักษณะการประเมินผลที่ดี

นิกลี่ (Neagley) และดีน (Dean) ได้กล่าวถึงลักษณะการประเมินผลที่ดีไว้ดังนี้ ¹⁶

1. การประเมินผลที่ดีจะต้องเน้นการวินิจฉัยวัตถุประสงค์ประสงค์ระยะยาว เพื่อที่จะทราบจุดเด่น จุดอ่อน และการเร่งเพื่อก่อให้เกิดการพัฒนา
2. การประเมินผลควรยึดพื้นฐานปรัชญาการศึกษา ซึ่งจะต้องเน้นทั้งความต้องการปัจจุบัน และเกี่ยวเนื่องถึงความต้องการในอนาคตของเด็กและชุมชนในสังคม โดยคำนึงถึงชุมชนทั้งประเทศและโลก
3. การประเมินผลต้องเป็นขบวนการต่อเนื่องและผลสัมฤทธิ์สูง จะต้องเกี่ยวกับการพัฒนาการศึกษา
4. การประเมินผลจะต้องประเมินทุกจุด เพราะทุกจุดในวงการการศึกษา จะต้องมีความเกี่ยวพันกัน
5. ขบวนการประเมินผลจะต้องเป็นรูปแบบประชาธิปไตย โดยได้รับความร่วมมือจากบุคคลทุกฝ่าย ได้แก่ แกนงจากคณะกรรมการ การศึกษา สมาคมครูผู้ปกครอง กลุ่มคนในท้องถิ่น บุคลากรในโรงเรียนและนักเรียน
6. การประเมินผลจะต้องเป็นการปฏิบัติในเชิงวิทยาศาสตร์ และวิชาชีพ ขอสรุปทั้งหมดจะต้องยึดข้อเท็จจริงเป็นหลัก
7. ขอบเขตของโปรแกรมการประเมินผลควรกำหนดบุคคล ทุน เวลาและแหล่งวิชาการที่เกี่ยวข้อง

15

กองการพัฒนาลักษณ์ตร ธรรมวิชาการ, "รายงานการวิเคราะห์หลักสูตร ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา" วารสารการวิจัยทางการศึกษา, (พฤษภาคม-สิงหาคม, 2517), 1-18.

16

Ross L. Neagley, and Evans N. Dean, Handbook for Effective Curriculum Development, (New Jersey: Prentice-Hall Inc., 1974), p. 278

8. การประเมินผลจะต้องเป็นที่ยอมรับและพยายามที่จะรักษาประสิทธิภาพตลอดทั้งหมดของโปรแกรมการศึกษาให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยวัดทั้งกันความรู้ ความชำนาญ อุปนิสัย ทัศนคติ ความคิดเห็นและความนิยมชมชอบ

9. จุดประสงค์ที่สำคัญในกิจกรรมประเมินผล ก็คือการประเมินผลด้วยตนเอง (Self-evaluation) เพราะจะทำให้ครูและเข้าใจตนเองมากขึ้น เพื่อที่จะได้หาทางปรับปรุงตนเอง และเพื่อเป็นการกระตุ้นให้ค้นคว้าอยู่เสมอ

ประโยชน์ของการประเมินผลหลักสูตร

ในการประเมินผลหลักสูตร จะก่อให้เกิดประโยชน์สำคัญดังต่อไปนี้

1. ช่วยให้ความมุ่งหมายของหลักสูตรและจุดมุ่งหมายในการสอนกระจ่างขึ้น ความมุ่งหมายของหลักสูตร ก็คือความมุ่งหมายของการศึกษานั้นเอง ความมุ่งหมายทุกระดับ ควรได้รับการตีความหมายให้กระจ่างชัดเสียก่อน ก่อนจะลงมือใช้หลักสูตร การประเมินผลหลักสูตร จะบอกได้ว่า ความมุ่งหมายของหลักสูตรและความมุ่งหมายทางการสอนที่วางไว้นั้น สามารถปฏิบัติได้บรรลุเป้าหมายได้มากน้อยเพียงใด และเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรให้ดีขึ้นกว่า

2. ช่วยส่งเสริมการสอนในโรงเรียนให้ดีขึ้น ข้อมูลจากการประเมินผลหลักสูตร จะทำให้ทราบว่าหลักสูตรที่ใช้นั้นมีข้อบกพร่องในอันใดบ้าง มีอะไรควรต้องแก้ไขปรับปรุง ซึ่งจะเป็นผลไปถึงการปรับปรุงการเรียนการสอนของนักเรียนและครู จากผลการปรับปรุงนี้จะเป็นการช่วยส่งเสริมการสอนในโรงเรียนให้ดีขึ้น

3. ส่งเสริมการเรียนของนักเรียน เมื่อความมุ่งหมายกระจ่างชัดแล้ว นักเรียนก็สามารถรู้ได้อย่างแน่ชัดกว่า ตนเองประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาขึ้น หลังจากการเรียนการสอนแล้วหรือยัง เป็นการกระตุ้นและท้าทายนักเรียนให้อยากเรียนรู้

4. ช่วยในการแนะแนวของครู จากข้อมูลต่างๆที่ครูรวบรวมได้เกี่ยวกับนักเรียน จะเป็นประโยชน์ต่อการแนะแนวไปในตัวด้วย ในกรณีนี้ ครูจะต้องรวบรวมข้อมูล

เกี่ยวกับตัวนักเรียนให้มากที่สุดว่า นักเรียนเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางใดมากน้อยเพียงใด เพื่อที่ครูจะได้นำเอาข้อมูลเหล่านั้นมาประกอบในการแนะแนวช่วยเหลือนักเรียนในเรื่อง การเรียนการสอนต่อไปอย่างตรงเป้าหมาย

5. ช่วยในด้านการสื่อสารระหว่างโรงเรียนและชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการเรียน ของนักเรียน การประเมินผลหลักสูตรจะทำให้โรงเรียนสามารถทราบจำนวนการจัดและ ค่าเงินการศึกษาของโรงเรียนบรรลุเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ โรงเรียนนำเอาข้อมูลต่างๆ จากการประเมินผลหลักสูตรแจ้งให้ชุมชนทราบ จะทำให้ชุมชนนักเรียนทราบข้อดี และข้อบกพร่องของการเรียนของนักเรียน ทราบว่าอะไรควรร่วมมือปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

6. ช่วยให้สามารถวางแผนการเรียนในอนาคตได้ ข้อมูลของการประเมิน ผลหลักสูตร ทำให้ทราบแนวทางการดำเนินการจัดการศึกษาของโรงเรียน ทำให้ทราบ เป้าหมายและขอบเขตของการจัดการศึกษา ตลอดจนทราบข้อดีและข้อบกพร่องที่โรงเรียน ดำเนินการไปแล้ว ทำให้โรงเรียนสามารถวางแผนการสอนล่วงหน้าได้ การเตรียมการ ล่วงหน้าจะทำให้ประสิทธิภาพในด้านการจัดการศึกษาของโรงเรียนดีขึ้น

7. ทำให้โรงเรียนสามารถจัดโปรแกรมเฉพาะบุคคลได้ เพราะการประเมิน ผลหลักสูตรจะทำให้ทราบถึงความสามารถ ศักยภาพ ความเฉลียวฉลาด และพัฒนาการของ เด็กแต่ละคน การมีโปรแกรมดังกล่าวจะทำให้โรงเรียนมีความสามารถส่งเสริมความแตก ต่างระหว่างบุคคล ทำให้เด็กนักเรียนมีพรสวรรค์ในทางใดทางหนึ่งได้รับการส่งเสริมอย่างเต็มที่ นักเรียนที่มีปัญหาค่อย ก็ได้รับความช่วยเหลือปรับปรุงให้ดีขึ้นด้วย¹⁷

องค์ประกอบทั้ง 4 ของหลักสูตรตามที่ได้อธิบายมาแล้วทั้งหมดนั้น แต่ละองค์ประกอบ ก็มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่ากัน ถ้าขาดองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งไป หลักสูตรก็จะ ขาดความสมบูรณ์ เช่นเดียวกับคนที่แขนขาด หรือขาขาด ฯลฯ เหมือนกัน ดังนั้นในการพัฒนา หลักสูตร ผู้พัฒนาต้องพัฒนาให้ครบองค์ประกอบเหล่านี้ทั้ง 4 องค์ประกอบ ซึ่งมีรายละเอียด

¹⁷ นิสิตปริญญาโท แผนกวิชาบริหารการศึกษา, การนิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร,
แผนกวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2518, หน้า 62-64.

ดังที่กล่าวมาแล้ว หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย ฉบับพุทธศักราช 2518 ก็มีลักษณะครบ 4 โครงสร้างองค์ประกอบและใกล้เคียงกับทฤษฎีที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด ดังนั้นจึงน่าจะหวังได้ว่าหลักสูตรฉบับนี้คงจะเป็นหลักสูตรที่ดีพอ แต่การนำไปใช้นั้นต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลฝ่ายต่างๆ ที่จะช่วยให้หลักสูตรที่มีลักษณะเหมือนหลักสูตรฉบับนี้ เกิดผลสูงสุด จึงจะขอกล่าวถึงบทบาทและหน้าที่ของบุคลากร เหล่านี้ต่อไป

บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรภายในโรงเรียน

1. ผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย อาจารย์ใหญ่ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายปกครอง ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายธุรการ และหัวหน้าหมวดวิชา บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการนำหลักสูตรไปใช้นั้น ก็คือ การบริหารทางด้านการศึกษานั้นเอง ตามระเบียบว่าด้วยการแต่งตั้งครูใหญ่โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา 2513 ได้กำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของครูใหญ่เกี่ยวกับงานวิชาการไว้ดังนี้¹⁸

งานวิชาการ ใ้แก่งานวางโครงการสอน จัดทำโครงการสอน ควบคุมการสอน การจัดกิจกรรม การวัดผล และการปรับปรุงการสอนให้ไว้ผลดี

การเริ่มงานวางแผนปฏิบัติงานในปีการศึกษาใหม่ ควร เริ่มประมาณปลายเดือน มีนาคม หรือถ้ามีงานมากก็ควร เริ่มก่อนหน้านั้น ในการประชุมวางแผนปฏิบัติงานนั้น เป็นการมอบหมายงานว่าในปีการศึกษาใหม่ ครูแต่ละคนจะต้องรับผิดชอบงานอะไรบ้าง เช่น สอนวิชาใด ในชั้นไหน สัปดาห์ละกี่ชั่วโมง และมีงานพิเศษอะไรบ้าง นอกจากนั้นจะต้องจัดอบรมในการใช้หลักสูตร ประมวลการสอน คู่มือครู แบบเรียน หนังสืออ่านประกอบ และอุปกรณ์การสอน

เมื่อโรงเรียนเปิดเรียนแล้ว ครูใหญ่จะแสดงบทบาทในการนิเทศการสอน เช่น การตรวจบันทึกการสอน ติดตามดูการสอน ประมาณวันละ 5-10 นาที คอยแนะนำและส่งเสริมการสอนของครู การประชุมสัมมนาเกี่ยวกับปัญหาการเรียน การสอน การค้นคว้าทดลอง การ

¹⁸อุไร ศรีธวัช ณ อรุณา, "หน้าที่ครูใหญ่" การอบรมครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดสระบุรี 16-25 พฤศจิกายน 2514 (ฉบับอัคราเนา) หน้า 63.

ไปสังเกตการสอน และเยี่ยมโรงเรียนต่างๆ เพื่อให้ครูเกิดความคิดริเริ่ม ในการปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้น สำหรับการประเมินผลการเรียนการสอนนั้น จะต้องกระทำต่อเนื่องกันอย่างสม่ำเสมอ จะต้องติดตามผลการสอน คะแนนเก็บระหว่างปี เพื่อหาทางช่วยเหลือ แก่ปัญหาที่เรียนที่เรียนอ่อนได้ทันเวลาที่ ส่วนงานห้องสมุดจะต้องปลูกฝังนิสัยที่คั่งงามในการรู้จักใช้ห้องสมุด และรักการอ่าน

ปฏิญญา สาร¹⁹ ได้กล่าวถึงวิธีปฏิบัติในการบริหารงานวิชาการ โดยทำการนิเทศการเรียนการสอนทุกวัน คือทำเหมือนแพทย์ใหญ่ตามโรงพยาบาลที่ทำการ "เราน์ (round)" คนไข้ทั้งโรงพยาบาล มีการซักถามจับบันทึกอาการของคนป่วยทุกคน และมีแพทย์ พยาบาล เดินตามคอยดู

ในปัจจุบันสภาพโรงเรียนขยายเป็นโรงเรียนใหญ่ อาจจะใช้ระบบเครื่องมือสื่อสาร (telecom) ในการนิเทศการเรียนการสอน ก็คงจะได้ผลดีเหมือนกัน

การที่ครูใหญ่หรืออาจารย์ใหญ่พยายามหาเวลาว่าง เข้าไปสอนแทนครูบางคนที่ไม่มาสอน นอกจากจะทำให้การเรียนการสอนดำเนินไปได้ด้วยดีแล้ว ยังจะเป็นวิธีการนิเทศการเรียนการสอนได้อีกด้วย เพราะการทำเช่นนั้น ทำให้ครูใหญ่ หรืออาจารย์ใหญ่ทราบว่า ในชั้นเรียนนั้นเด็กมีสภาพอย่างไร เก่งหรืออ่อนวิชาใด สมควรที่จะให้ความช่วยเหลือใน坎นใด

นิตยสารปฏิญญาโทแผนกวิชาการบริหารการศึกษา 2515²⁰ มีความเห็นว่า บทบาทหน้าที่

¹⁹ปฏิญญา สาร, "การบริหารบุคลากร," การอบรมครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดสระบุรี, 16-25 พฤศจิกายน 2514 (ฉบับอัดสำเนา) หน้า 40-60.

²⁰นิตยสารปฏิญญาโทแผนกวิชาการบริหารการศึกษา, บทบาทของผู้บริหารการศึกษา แผนกวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2515, หน้า 18-19.

ทางวิชาการของครูใหญ่ ควรเป็นดังต่อไปนี้

1. เป็นผู้รับผิดชอบผลการศึกษาค้นคว้าทั้งหมดของโรงเรียน กล่าวคือ จะต้องจัดการศึกษาให้ได้ทั้งคุณภาพและปริมาณ ในด้านคุณภาพต้องให้สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2503 ส่วนด้านปริมาณต้องให้สอได้ 100%
2. เป็นผู้นำในการประชุมวางแผนทางวิชาการของโรงเรียนทั้งแผนระยะสั้นและแผนระยะยาว พร้อมทั้งนั้นก็มีการแบ่งงานและมอบหมายให้แก่คณะครูอย่างเหมาะสม มีการติดตาม และให้ความช่วยเหลือแก่ครูตามสมควร
3. เป็นผู้รับผิดชอบในการจัดครูเข้าสอน ความความรู้ ความสามารถ และความถนัด
4. เป็นผู้นำให้ครูรู้จักใช้หลักสูตร และประมวลการสอน อธิบายชี้แจงให้เข้าใจถึงจุดมุ่งหมายของหลักสูตร แนวการสอน การใช้อุปกรณ์การสอน และการวัดผล
5. ให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนให้ครูทำโครงการสอนรายวิชาต่างๆใช้ หรืออาจจะจัดซื้อไว้เป็นสมบัติของโรงเรียน
6. ให้ความช่วยเหลือ และสนับสนุนให้ครูทำบันทึกการสอนเป็นประจำ เพื่อเป็นหลักฐานว่า การเรียนการสอนในโรงเรียนดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย จากการศึกษาที่ได้มีการวางแผนการสอนวิชาต่างๆของตน
7. ให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนแก่ครูในด้านวัสดุ และเครื่องเขียน เพื่อส่งเสริมให้ครูเตรียมการสอน และศึกษาตนเองเพิ่มเติม
8. นิเทศการสอนครูในโรงเรียน โดยการให้คำแนะนำ ให้ความช่วยเหลือประสานงาน ให้บริการ และติดตามผลการสอนของครู
9. รับผิดชอบการจัดครูเข้าสอนแทน ในกรณีที่ครูลา หรือไม่สามารถมาทำการสอนได้ เพื่อขจัดปัญหาให้นักเรียนจะรบกวนห้องเรียนข้างเคียง
10. ให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนให้ครูจัดทำ และใช้อุปกรณ์การสอนประกอบการสอน
11. ให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนให้ครูทำโครงการสอนซ่อมเสริมแก่เด็กที่เรียนอ่อน

12. เป็นผู้นำแก่ครูในการ วัตถุประสงค์ ประเมินผล และวิเคราะห์ข้อสอบ
13. เป็นผู้นำแก่ครูในการ จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้นักเรียน
14. จัดห้องพิเศษต่างๆ เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ
15. เป็นผู้นำในการ จัดบริการแนะแนวการศึกษาแก่เด็ก
16. จะต้อง เป็นผู้นำในการ พัฒนาวิชาการ ในระดับประถมศึกษา

นอกจากอาจารย์ใหญ่ และผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่แล้ว ผู้มีบทบาทในการใช้หลักสูตรระดับโรงเรียนอีกผู้หนึ่งก็คือหัวหน้าหมวดวิชา หรือหัวหน้าสายวิชา หัวหน้าสายวิชา คือผู้ทำหน้าที่ควบคุมดูแลการเรียนการสอนวิชาต่างๆในสายวิชาของตน

ตามคำสั่งของกรมวิสามัญศึกษาที่ ว.ส. 253/2509 เรื่องวิธีการแต่งตั้งหัวหน้าสายวิชา และรองหัวหน้าสายวิชา²¹ กำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของหัวหน้าสายวิชาไว้ดังนี้

1. วางแผนการสอนและการปฏิบัติงานอื่นๆของสายวิชา ร่วมกับครูในสายให้ เป็นไปตามความหมายของหลักสูตรและนโยบายของโรงเรียน
2. ให้คำแนะนำหรือนิเทศครูในสายวิชาเกี่ยวกับหลักสูตร ประมวลการสอน หนังสือแบบเรียน และหนังสืออ่านประกอบ การใช้อุปกรณ์ วิธีสอน และการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่สัมพันธ์กับวิชานั้นๆ
3. ควบคุมดูแลเรื่องการวัดผลให้ถูกหลักวิชาการ วัดผล ให้เป็นไปตามระเบียบ และรวบรวมสถิติผลการสอบของนักเรียนไว้เป็นหลักฐาน
4. ควบคุมดูแลครูในสายวิชาให้ดำเนินงานไปตามแผนงานที่วางไว้ จัดครูสอนแทนในกรณีที่ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่มอบหมายให้
5. ประชุมครูในสายวิชาโดยสม่ำเสมออย่างน้อยเดือนละครั้ง เพื่อปรับปรุง

²¹ หน่วยงานนิเทศก กรมวิสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง วิธีการแต่งตั้งหัวหน้าสายวิชาและรองหัวหน้าสายวิชา คำสั่งกรมวิสามัญศึกษาที่ ว.ส. 253/2509.

งาน หรือร่วมกันแก้ปัญหา เกี่ยวกับการเรียนการสอน การวัดผล และปัญหาเกี่ยวกับระเบียบวินัยของโรงเรียน

6. ส่งเสริมให้ครูในสายวิชาได้มีโอกาสพัฒนาตนเอง ให้มีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้นเสมอ ทั้งนี้โดยไม่เสียราชการ

7. คุุแลห้องประจำวิชา พัสศุครุภัณฑ์ ตลอดจนอุปกรณ์การสอนในสายวิชานั้นๆ

8. ประเมินผลงานของสายวิชา สรุปผลรายงานการปฏิบัติการ และเสนอข้อคิดเห็นของครูในสายวิชาให้ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ทราบ

9. เสนอความคิดเห็นต่อครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ เพื่อประกอบการพิจารณาความดีความชอบของครูในสายวิชานั้นๆ

กล่าวโดยทั่วไปแล้ว นับได้ว่าในทางปฏิบัตินั้น หัวหน้าสายวิชาหรือหัวหน้าหมวดวิชาได้ใกล้ชิดกับอาจารย์ผู้สอนมากกว่าอาจารย์ใหญ่ ใคนิเทศ ได้ควบคุมดูแลอย่างทั่วถึง ในขณะที่อาจารย์ใหญ่เพียงแต่ทำหน้าที่ในค่านโยบายเท่านั้น

2. ครู ครูเป็นตัวละครสำคัญอย่างยิ่งในการใช้หลักสูตร ไม่ว่าจะหลักสูตรจะเขียนไว้เลิศลอบอย่างไร แต่ถาครูไม่เห็นความสำคัญ สอนโดยไม่คำนึงถึงหลักสูตรแล้ว หลักสูตรจะประสบผลสำเร็จไม่ได้ เพราะครูเป็นผู้ลงมือสอน เป็นการนำหลักสูตร จากตัวหนังสือไปแปลงเป็นการปฏิบัติ สาย ภาณุรัตน์²² ได้ให้ความสำคัญของครูไว้ถึงขนาดว่า "ถ้าครูมีความสามารถอยู่ในตัวเอง ก็ไม่สู้จะต้องการหลักสูตรมากนัก เพราะหลักสูตรย่อมไม่สามารถระบุเนื้อหา วิธีสอน และประสบการณ์ทุกชนิดไว้ได้ ถึงอย่างไรครูก็ต้องเป็นผู้คิดวิธีสอนและประสบการณ์ต่างๆขึ้นเอง"

สาโรช บัวศรี²³ กล่าวว่า ครูต้องมี "สมรรถภาพในการเป็นครู" คือต้องสร้างตัวเองให้มีความสามารถต่างๆ ดังต่อไปนี้

²²สาย ภาณุรัตน์, "หลักสูตรและบทบาทของหลักสูตรในการเรียนการสอน การเรียนวารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ 11(มิถุนายน, 2513), หน้า 14.

²³สาโรช บัวศรี, "แนวทางสำหรับการศึกษาของผู้ที่จะอยู่ในอาชีพครู" ประมวลบทความเกี่ยวกับมัธยมศึกษา (พระนคร :คุรุสภา, 2513), หน้า 329-330.

1. สามารถทำการสอนได้เป็นอย่างดี โดยรู้จัก

- ใช้หลักจิตวิทยาแห่งการเรียนรู้
- ใช้หลักการเจริญเติบโต และพัฒนาการของเด็ก
- ทำบรรยากาศให้เหมาะสมที่จะเกิดการเรียนรู้
- วางแผนสำหรับการสอนอย่างละเอียดถี่ถ้วน
- ใช้วิธีสอนแบบต่างๆได้อย่างเหมาะสม
- ใช้แบบทดสอบชนิดต่างๆเพื่อวัดผลการเรียน และเพื่อการวิเคราะห์

และแก้ไข และรู้จักการวัดผลโดยทั่วไป

- ปกครองชั้น และบริหารงานชนิดต่างๆของชั้นได้อย่างเรียบร้อยและราบรื่น และปฏิบัติงานธุรการต่างๆของโรงเรียนได้

2. สามารถอบรม แนะนำ และปกครองได้เป็นอย่างดี โดยรู้จัก

- หลักการที่ว่าถ้าทุกคนสร้างคุณธรรมและหลักธรรมต่างๆไว้ประจำตัวไว้แล้ว ก็ย่อมจะปกครองตัวเองได้

- ใช้หลักการและวิธีการของการแนะนำ
- สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับบิดามารดา และผู้ปกครอง
- ใช้ผลของการวิจัยและผลของการทดสอบต่างๆให้เป็นประโยชน์

ในการอบรม

3. สามารถทำกิจกรรมต่างๆของโรงเรียนได้เป็นอย่างดี โดยรู้จัก

- ร่วมในการวางแผนจัดทำ "กิจกรรมในหลักสูตร" หรือ "กิจกรรมรวมหลักสูตร" ชนิดต่างๆ

- รับผิดชอบและภาระในการปฏิบัติกิจกรรมเหล่านั้นตามแผน
- รักษาสัมพันธภาพอันดีกับผู้ร่วมงานทั้งปวงของโรงเรียน

4. สามารถสร้างสัมพันธภาพอันดีและร่วมมือกับชุมชนเป็นอย่างดี โดยรู้จัก

- ช่วยเหลือชุมชนในการแก้ปัญหาของชุมชนนั้น
- ทำให้ชุมชนเข้าใจโรงเรียนและสนับสนุนโรงเรียนในทางที่เหมาะสม
- หาคความร่วมมือ และช่วยเหลือจากบิดามารดา ผู้ปกครอง

- หาบุคคล และสิ่งต่างๆในชุมชน ที่ เป็นประโยชน์ในการสอน
- รมมือกับทางราชการปรับปรุงชุมชน

5. สามารถเป็นครูชั้นอาชีพ โดยรู้จัก

- เพิ่มพูนความรู้ให้แก่อาชีพครู โดยการเขียน การพูด การค้นคว้า การวิจัย การเป็นสมาชิกที่ดีของสมาคม องค์การ หรือสถาบันในทางการศึกษา
- ยึดถือขนบธรรมเนียมของครูเป็นครู และช่วยเหลือส่งเสริมเพื่อนครู
- ส่งเสริมตัวเองให้ก้าวหน้าในทางวิชาการศึกษาอยู่เสมอ
- ช่วยเหลือแนะนำผู้ที่เข้ามาเป็นครูใหม่ และช่วยดูแลแนะนำ ควบคุม ผู้ที่มา เป็นนักเรียนฝึกสอนในโรงเรียนของตน

3. เจ้าหน้าที่ภายในโรงเรียน เช่น

3.1 เจ้าหน้าที่แนะแนว

การแนะแนวไม่ใช่เป็นการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาให้นักเรียนแต่เพียงอย่างเดียว หากแต่การแนะแนวเป็นกลวิธีจะช่วยป้องกันปัญหาต่างๆของนักเรียนหลายด้าน ทั้งยังเป็นการช่วยสร้างเสริมให้นักเรียนแต่ละคนดีขึ้น และพัฒนาขึ้นทุกด้านให้มากที่สุดเท่าที่ทุกคนจะเป็นไปได้²⁴ ในโรงเรียนที่ใช้หลักสูตรแบบหน่วยกิตนั้น การแนะแนวยิ่งเป็นสิ่งจำเป็นมากที่สุด

หน้าที่ครูแนะแนวตามระเบียบของกรมวิสามัญศึกษา ดังนี้

1. จัดทำระเบียบสอดสมของนักเรียน
2. เป็นผู้ประสานงานระหว่างครูกับผู้บริหาร เพื่อทราบประวัติและความ เป็นไปของนักเรียน
3. ให้การแนะแนวนักเรียนในเรื่องการเรียน ความประพฤติ อุปสรรคต่างๆ และการอาชีพ
4. ทดสอบความถนัดของนักเรียนในค่านต่างๆ

²⁴ดวงเดือน พิศาลบุตร, "การแนะแนวโรงเรียน" การแนะแนว (กรุงเทพฯ : มงคลการพิมพ์, 2515), หน้า 1.

5. หาทางช่วยเหลือนักเรียนที่ซัดสน หรือนักเรียนที่มีปัญหา เช่นหาทุนให้ และหางานให้ทำ เพื่อหารายได้พิเศษระหว่างปิดเรียน

6. เชิญวิทยากรต่างๆมาบรรยายเรื่องอาชีพ เพื่อให้นักเรียนได้เห็นช่องทาง และเลือกอาชีพได้ถูกต้อง

7. ช่วยผู้ช่วยครูใหญ่ฝ่ายวิชาการ และฝ่ายปกครอง เรื่องปัญหาการเรียนและความประพฤติของนักเรียน²⁴

3.2 เจาหน้าที่ทะเลเบียน

งานฝ่ายทะเลเบียนเป็นงานสำคัญอีกอันหนึ่งของสถานศึกษา โดยเฉพาะโรงเรียนที่จัดหลักสูตรแบบหน่วยกิต โดยปกติแล้วฝ่ายทะเลเบียนจะจัดให้มีเจ้าหน้าที่ทั่วไปเกี่ยวกับงานค่านนี้ดังต่อไปนี้

1. จัดระบบการลงทะเบียนวิชา เรียนร่วกับฝ่ายวิชาการ
2. ทะเบียนนักศึกษา
3. ทะเบียนถาวร
4. การรับและจำหน่ายนักศึกษา
5. เวลาเรียนของนักศึกษาร่วมกับฝ่ายวิชาการ
6. วัฒนการศึกษาร่วมกับฝ่ายวิชาการ
7. ทะเบียนวัฒนการ ศึกษา
8. การเปลี่ยน ถอน หรือเพิ่มวิชาของนักศึกษาร่วมกับฝ่ายวิชาการ
9. หน้าที่อื่น ๆ อันเกี่ยวกับฝ่ายทะเลเบียน

ภายใต้ระบบการเรียนแบบหน่วยกิต ฝ่ายทะเลเบียนมีหน้าที่เฉพาะเกี่ยวกับระบบนี้ ดังต่อไปนี้

- ก. จัดระบบการลงทะเบียนร่วกับฝ่ายวิชาการ
- ข. จัดทำแบบฟอร์มต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนตามระบบนี้

อย่างน้อยควรประกอบไปด้วย

²⁴ วิทยุโธ สาร เรื่องเดิม, หน้า 222.

1. บัตรลงทะเบียนวิชาเรียนของนักศึกษา
2. บัตรรายวิชา และตรวจสอบเวลาเรียน และบันทึกผลการเรียน
3. แบบบันทึกการลงทะเบียนวิชาเรียน
4. บัตรแก้ไขวิชาเรียน
5. แบบบันทึกยอดหมู่เรียนในการสอน เพิ่มหรือเปลี่ยนแปลงวิชาเรียน
6. แบบแจ้งหมู่เรียนหมวดวิชาต่างๆ
7. แบบแสดงหลักฐานการส่งกระดาษคำตอบ
8. แบบแจ้งหมู่เรียน และส่งผลการเรียน
9. ทะเบียนจัดลำดับการเรียน
11. บัญชีสำรวจวิชาเรียนเป็นรายบุคคล
12. ใบแจ้งผลการศึกษา เป็นรายบุคคล

ค. ออกใบเตือนต่างๆไปยังนักศึกษา และอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ

1. ใบเตือนนักศึกษา เพื่อให้ลงทะเบียนซ้ำวิชาที่สอบตก
2. ใบเตือนนักศึกษาที่เรียนอ่อน ค่ากวาระดับสอบได้
3. ใบเตือนเพื่อให้นักศึกษาจัดการลงทะเบียนวิชาบังคับที่ยังขาดอยู่
4. ใบเตือนเพื่อให้นักศึกษารู้ตัวว่า เรียนมาใกล้หน่วยกิตแล้ว และยัง

ขาดอยู่อีกเท่าไรจึงจะสำเร็จ

5. ใบแจ้งให้นักศึกษาทราบว่า จะสำเร็จการศึกษาแล้ว ตลอดจนนัด

หมายมารับประกาศนียบัตร

ง. ทำแฟ้มเก็บหลักฐานการเรียน และแบบฟอร์มต่างๆ ตลอดจนสำเนาในเตือน สำเนาใบแจ้งคะแนน และอื่นๆที่เป็นหลักฐานเกี่ยวกับการเรียนของนักศึกษา เป็นรายบุคคล²⁶

²⁶หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, การบริหารค่านิเทศการ ทะเบียน
กิจกรรมนักเรียน การปกครองและการแนะแนว, เอกสารนิเทศการศึกษา กรมการฝึกหัดครู
2508, หน้า86-88.

3.3 เจ้าหน้าที่วัฒนการ ศึกษา

การ วัฒนการ ศึกษาหรือการ ประเมินผลการศึกษา เป็นองค์ประกอบ หนึ่งของหลักสูตร และเป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งของการ ศึกษา เพราะการ ประเมินผล เป็นกระบวนการอันหนึ่งที่จะใช้พิจารณาว่า²⁷

1. การ เรียนการสอนได้บรรลุถึงจุดหมายที่วางไว้หรือไม่
2. การบรรลุถึงจุดมุ่งหมายนั้นได้ใช้วิธีการอันพึงประสงค์หรือไม่
3. จุดมุ่งหมายที่บรรลุถึงนั้น เป็นที่พึงปรารถนาหรือไม่ และมีค่าคู่ควร กับความพยายามหรือไม่

กัญญา สาร²⁸ กำหนดให้คณะกรรมการประเมินผลและวิจัยของโรงเรียน ทำหน้าที่รับผิดชอบ ดังนี้

1. ประเมินผลการศึกษา คำนนโยบาย แผนงาน โครงการ ของหน่วย งานในองค์การตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในแผนและโครงการของโรงเรียน และในรอบปี
2. รวบรวมผลการวิจัยของบุคคล หน่วยงาน องค์การ ที่มีผลการวิจัย เกี่ยวกับการบริหารงานของโรงเรียน นำมาประกอบการพิจารณา ให้ข้อเสนอแนะในการ ปรับปรุงงานขององค์การย่อยในโรงเรียน
3. ทำการวิจัยงานขององค์การภายในโรงเรียนด้วยระเบียบวิธีการ ง่ายๆ เพื่อเสนอแนะในการปรับปรุงงาน เป็นการหาข้อเท็จจริงจากการปฏิบัติ
4. ให้ความร่วมมือกับหน่วยงานทุกฝ่ายในการให้คำแนะนำปรึกษา หรือ เกี่ยวเกี่ยวกับเทคนิค การประเมินผล และการวัฒน
5. ออกแบบการประเมินผลใช้ประโยชน์ในลักษณะของหน่วยงานที่ต้อง การประเมินผล และวิจัย

²⁷

George A. Beauchamp; The Curriculum of the Elementary School (Boston: Allyn and Bacon Inc., 1964), pp. 334-335.

²⁸ กัญญา สาร เรื่องเดิม, หน้า 366.

6. ประธานคณะกรรมการ คณะกรรมการประเมินผล รวบรวมข้อเสนอแนะและแนวความคิดเห็นเสนอต่อครูใหญ่

3.4 เจาหน้าที่ห้องสมุด

ห้องสมุดเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับโรงเรียน โดยเหตุที่ห้องสมุดมีส่วนสำคัญหลายประการ เช่น สนับสนุนให้เด็กรักการอ่าน หักให้เด็กค้นคว้าด้วยตนเอง ใ้ครูจักใช้และรักษาหนังสือ และอุปกรณ์ ห้องสมุดควรเป็นสถานที่ที่เงียบสงบ บริการดี อยู่ในบริเวณที่นักเรียนไปใช้ได้สะดวก ไม่ว่าจะ เป็นนอกเวลาเรียน หรือในเวลาเรียน

หน้าที่ของห้องสมุดโรงเรียน ห้องสมุดโรงเรียนควรเป็นแหล่ง

1. ใ้การพักผ่อน และใ้ความเพลิดเพลิน สร้างสรรค์ความเจริญงอกงามแก่ชีวิต จิตใจ และสมอง
2. วิชาการ จัดหนังสือประเภทต่างๆไว้ เพื่อครูและนักเรียนเข้าห้องสมุดแล้ว จะใ้ความรู้เพิ่มเติมขึ้น
3. เป็นศูนย์วัสดุอุปกรณ์การสอนทุกชนิด ฉะนั้นห้องสมุดควรมีอย่างอื่นด้วย เช่น แผนที่ สไลด์ เครื่องฉายสไลด์ และลูกโลก
4. เป็นแหล่งบริการ นักเรียนและครู อยากจะใ้ทำอะไรก็นึกใ้ทันทีว่าห้องสมุดมีหรือไม่มี ใ้บริการค้นคว้า และการใ้ยืมหนังสือแก่ครูและนักเรียน ฯลฯ
5. เป็นศูนย์กลางของการอ่าน²⁹

การจัดบริการห้องสมุด

บริการห้องสมุด³⁰ คือการที่ห้องสมุดเสนอหนังสือใ้ใ้ใ้ประโยชน์

²⁹ กัลยา สฤษดิ์กุล, "ห้องสมุดโรงเรียน," ประชาศึกษา, 4(พฤศจิกายน, 2503), หน้า 206-210.

³⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 292-295.

มากที่สุด การบริการแบ่งเป็น

1. การบริการสำหรับนักเรียน
2. การบริการสำหรับครู

การบริการสำหรับนักเรียน

1. นอกจากจัดหนังสือตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับจำนวนนักเรียนแล้ว ควรให้เด็กได้ออกความเห็นในการซื้อหนังสือใหม่ด้วย

2. เปิดโอกาสให้นักเรียนเข้ามาใช้ห้องสมุดทุกเวลา และมีมุมสบายให้นักเรียนได้อ่านหนังสือตามความสนใจ

3. แนะนำรายชื่อบริษัทหนังสือใหม่เป็นประจำเดือน หรือประจำภาค และหนังสือสำคัญของแผนกวิชาต่างๆให้นักเรียนได้ทราบโดยสม่ำเสมอ

4. จัดนิทรรศการเพื่อจูงใจในการอ่าน และให้ความรู้รอบตัวได้ทั่วไป

5. จัดกิจกรรมเพิ่มพูนความรู้ เช่น

- การทายปัญหาเกี่ยวกับหนังสือ
- การจัดรายการสนทนากันด้วยเรื่องหนังสือ
- การวิจารณ์หนังสือ การเสวนาทาน
- การอภิปรายเรื่องหนังสือ
- เชิญนักเรียน นักหนังสือพิมพ์มาสัมภาษณ์
- จัดกิจกรรมอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง ควรปิดประกาศล่วงหน้า

อย่างน้อย 1 อาทิตย์

6. ให้แนวทางการอ่านแก่เด็กที่มีปัญหา

การบริการสำหรับครู

1. เตรียมหนังสือและวัสดุอุปกรณ์การสอนต่างๆที่จะช่วยครูให้ศึกษาค้นคว้าเพื่อจัดทำบทเรียนให้เป็นที่น่าสนใจให้ความรู้แก่นักเรียนให้กว้างขวางขึ้น

2. จัดทำรายชื่อบริษัทหนังสือใหม่ให้แก่ครูในโรงเรียนทราบสม่ำเสมอ

3. จัดทำรายชื่อบริษัทหนังสือประกอบการค้นคว้าเป็นรายวิชา เป็นครั้งคราว เพื่อ

ให้ครูทราบ

4. ให้ความร่วมมือช่วยเหลือ เมื่อครูต้องการจะนำนักเรียนเข้ามาศึกษา
คนควาในห้องสมุด

5. จัดทำตารางเวลาการใช้ห้องสมุด ส่งให้ครูทุกคนกรอก กำหนดเวลาที่
ต้องการนำนักเรียนเข้ามาคนควาในห้องสมุดทุกสัปดาห์

6. ช่วยให้ครูผู้สอนใคร่จักนักเรียนใคร่ขึ้น ในด้านความถนัด รสนิยม ความ
สนใจ อารมณ์ และปัญหาส่วนตัว เทาที่ใคร่สังเกตและติดต่อกับนักเรียน อันสืบเนื่องมาจาก
การใช้ห้องสมุดเสมอๆ

7. ห้องสมุดต้องจัดให้เรียบร้อยสะอาด น่าดู

การเปลี่ยนแปลงหลักสูตร

หลังจากที่ได้มีการประเมินผลหลักสูตร และทราบข้อบกพร่องของหลักสูตรแล้ว
ก็ควรที่จะได้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงหลักสูตร โดยอาจจะเปลี่ยนแปลงหลักสูตรทั้งระบบ หรือ
เปลี่ยนแปลงเฉพาะองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งของหลักสูตรก็ได้แล้วแต่ความเหมาะสม

ในการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรนั้น สิ่งที่เราต้องคำนึงไว้เสมอก็คือ การเปลี่ยน
หลักสูตรคือการเปลี่ยนคน ถ้าเปลี่ยนแต่หลักสูตร คนไม่เปลี่ยน การเปลี่ยนหลักสูตรก็ย่อมไม่
ได้ผล ดังนั้นเราจะต้องพยายามศึกษาข้อนี้เสีย โดยการเปลี่ยนคนเสียก่อนก่อนที่จะเปลี่ยน
แปลงหลักสูตร หรือพัฒนาหลักสูตรขึ้นมาใช้ใหม่ก็ตาม ต้องพยายามให้บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการ
ใช้หลักสูตรมีส่วนร่วมด้วย เพื่อชักแนวความคิดที่จะต่อต้านกับการเปลี่ยนแปลง คำรง มัชฌม-
นันทน์³¹ กล่าวว่า ในการปรับปรุงหลักสูตรควรได้รับความร่วมมือจากบุคคลต่อไปนี้ คือ ครู
ประจำชั้น นักเรียนในชุมชน หัวหน้าของชุมชน เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับ
ผู้บริหารการศึกษา

³¹ คำรง มัชฌมณันทน์, "หลักสูตรช่วยให้เด็กพัฒนาการอย่างไร" วารสาร
ประชาศึกษา, 6(มกราคม, 2499), 4.

ประกอบ บุญญานพวงศ์³² ได้ให้ข้อคิดในการปรับปรุงหลักสูตรว่า ควรรวบรวมข้อคิดเห็นจากครูที่ใดศึกษาและปฏิบัติตามหลักสูตร เพื่อจะได้ข้อมูลในการปรับปรุงหลักสูตรใหม่มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

คอนเนอร์และเอลเลนา³³ (Conner and Ellena) ได้กล่าวว่า ผู้ที่มีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร คือ

1. ครูใหญ่
2. ศึกษานิเทศก์
3. ครู
4. ศึกษานิเทศก์
5. คนในชุมชน

วิธีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรนั้น ฮิลดา ทาบ่า³⁴ (Hilda Taba) ได้กล่าวว่า อาจจะมี 2 วิธีดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงโดยระดับผู้บริหาร คือผู้บริหาร เป็นผู้พัฒนาหลักสูตรแล้วส่งมาให้ครูเป็นผู้ใช้หลักสูตร
2. การเปลี่ยนแปลงจากเบื้องล่างสู่เบื้องบน เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เริ่มจากครูในโรงเรียน โดยครูเป็นผู้กำหนดและตัดสินใจ แต่ผู้บริหารทำหน้าที่เพียงผู้ประสานงานและอำนวยความสะดวกเท่านั้น

³²ประกอบ บุญญานพวงศ์, "ข้อคิดเห็นที่เกี่ยวข้องเนื่องมาจากหลักสูตร," วารสารประชาศึกษา 6(มกราคม, 2513), 321.

³³Forest E. Conner and William J. Ellena, Curriculum Handbook for School Administration, (Washington: American Association of School Administration, 1967), pp. 316 - 319.

³⁴Hilda Taba, op.cit., p.447.

นอกจากนั้น สุมิตร คุณานุกร³⁵ ยังได้เสนอวิธีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเพิ่มเติมอีก 3 วิธีคือ

1. การเปลี่ยนแปลงโดยวิธีสาธิต โดยเอาหลักสูตรที่เปลี่ยนแปลงมาให้ครูทดลองใช้ในขอบเขตจำกัดก่อน เมื่อเป็นที่น่าพอใจก็ขยายขอบเขตของการทดลองออกไป เมื่อผลเป็นที่พอใจอีก ก็พร้อมใจกันเปลี่ยนหลักสูตรใหม่
2. วิธีการเปลี่ยนแปลงมีระบบระเบียบ เป็นวิธีการที่เป็นขบวนการขั้นตอนที่เหมาะสมในการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรอย่างละเอียด และคำนึงถึงปัจจัยอื่นๆภายนอกด้วย เป็นต้นว่า ความคิดเกี่ยวกับเรื่องสมดุลย์ในสังคม
3. การใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติ การวิจัยเชิงปฏิบัติเป็นวิธีศึกษาและวิจัยหลักสูตร โดยมุ่งมั่นที่จะหาวิธีการส่งเสริมให้ผลของการวิจัยถูกนำไปปฏิบัติให้เกิดผลจริงต่อการปฏิบัติงานของแต่ละบุคคล

หลักสูตร มัธยมศึกษาตอนปลาย ฉบับพุทธศักราช 2518

โดยที่ไต่ตระหนักว่า หลักสูตร เป็นแกนสำคัญของระบบการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเสมอมา ทั้งด้วยวิธีเปลี่ยนแปลงรายละเอียดปลีกย่อยในบางรายวิชา และปรับปรุงเค้าโครงสร้างของตัวหลักสูตร และเพื่อให้การปรับปรุงหลักสูตร เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานปรับปรุงหลักสูตร ขึ้นในปี พ.ศ. 2513 ทำหน้าที่ปรับปรุงการศึกษาทุกระดับ

คณะกรรมการดำเนินงานปรับปรุงหลักสูตร ได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการวิเคราะห์หลักสูตร มัธยมศึกษาชั้นใน พ.ศ. 2514 เพื่อวิเคราะห์หลักสูตร มัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย พุทธศักราช 2503 แล้วนำผลจากการวิเคราะห์มาเป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรใหม่ ต่อมาได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการขึ้นอีก 3 คณะ คือ คณะอนุกรรมการปรับปรุงหลักสูตรมัธยมศึกษา

³⁵สุมิตร คุณานุกร เรื่องเดิม, หน้า 229-237.

คณะอนุกรรมการพิจารณาระเบียบวิธีคนมัธยมศึกษาตอนปลาย และคณะบรรณาธิการดำเนิน งานจัดพิมพ์วัสดุหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย อนุกรรมการทั้งสามคณะได้ร่วมกันร่างหลักสูตรและระเบียบการประเมินผลการเรียนประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2518 โดยอาศัยข้อมูลจากการวิจัย และการสอบถามความคิดเห็นของนักการศึกษา และประชาชน ทางอาชีพมาประกอบการพิจารณา เพื่อให้ได้หลักสูตรตามความต้องการของมวลชน นอกจากนี้ กรมวิชาการยังได้จัดสัมมนาผู้บริหารโรงเรียน ครู-อาจารย์-ศึกษานิเทศก์ และผู้เกี่ยวข้องในวงการศึกษ และรับฟังความคิดเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้องในวงการ ศึกษา และรับฟังความเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้องในการประชุมทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคหลายครั้ง เพื่อพิจารณาร่างหลักสูตรและระเบียบการประเมินผลการเรียนดังกล่าว แล้วจึงปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ และเสนอกระทรวงมหาดไทยคณะกรรมการดำเนินงานปรับปรุงหลักสูตร ประกาศใช้เป็นหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2518 กำหนดใช้ตั้งแต่ปีการศึกษา 2518 เป็นต้นไป³⁶

โครงสร้างของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย ฉบับพุทธศักราช 2518

หลักสูตรฉบับนี้เปลี่ยนแปลงจากเดิมหลายประการ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการในคนกำลังคนของประเทศ และเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนตามความสนใจ ตามความถนัด และความสามารถกว้างขวางกว่าเดิม อาทิเช่น

การเปลี่ยนแปลงการเปิดเรียนจากปีละ 3 ภาคเรียนเป็นปีละ 2 ภาคเรียน แต่อาจเปิดภาคฤดูร้อนได้

ยกเลิกการแบ่งเป็นสายสามัญและสายอาชีพ

ยกเลิกการแบ่งแผนกวิทยาศาสตร์ แผนกศิลป์ และแผนกทั่วไป

เปลี่ยนวิชาการวัดผลจากการตัดสินว่า จบประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยถือคะแนนรวมทั้ง 50% ขึ้นไป จากการสอบประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย โดย

³⁶ กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2518 (กรุงเทพฯ : สารพัสทรางพระนคร, 2518), คำนำหน้า 1.

กระทรวงศึกษาธิการ เป็นผู้ดำเนินการสอบเพียงครั้งเดียว เป็นการตัดสินใจโดยให้ระดับคะแนน ผลการเรียนของแต่ละรายวิชา และโรงเรียนเป็นผู้ดำเนินการสอบเอง โดยร่วมมือกับกลุ่ม โรงเรียน

ให้ความสำคัญในเรื่องของความแตกต่างระหว่างบุคคล

หลักสูตรฉบับใหม่ประกอบด้วยจุดหมายของหลักสูตร หลักเกณฑ์การใช้หลักสูตร จุดประสงค์ของหมวดวิชา และรายวิชาต่างๆที่กำหนดให้เลือกเรียนได้มากกว่า 1,000 รายวิชา และมีหลักสูตรเป็นเล่มตามประเภทวิชา จำนวน 6 เล่ม คือ

- เล่มที่ 1 หมวดวิชาสามัญ หมวดวิชาชีพประเภทวิชาศิลป และศิลปปฏิบัติ
- เล่มที่ 2 หมวดวิชาชีพ ประเภทวิชาเกษตรกรรม
- เล่มที่ 3 หมวดวิชาชีพ ประเภทวิชาคหกรรม
- เล่มที่ 4 หมวดวิชาชีพ ประเภทวิชาพาณิชยกรรม
- เล่มที่ 5 หมวดวิชาชีพ ประเภทวิชาศิลปกรรม
- เล่มที่ 6 หมวดวิชาชีพ ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม

หลักสูตรฉบับใหม่ กำหนดความมุ่งหมายทั่วไปว่า "มีความมุ่งหมายที่จะฝึกอบรมเยาวชน ไทยให้มีความรู้ ทักษะ และเจตคติ และวัฒนธรรม อันจำเป็นต่อการประกอบอาชีพ การศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม และการดำรงชีวิตในสังคมประชาธิปไตย ลักษณะของหลักสูตรที่จัดไว้มีความยืดหยุ่นพอเพียงที่จะให้นักเรียนเลือกเรียนตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตนเอง³⁷

จุดหมายของหลักสูตร ตามที่กำหนดไว้มีดังนี้

1. เพื่อให้เป็นพลเมืองดี มีศีลธรรม รู้จักสิทธิหน้าที่ รู้จักแก้ปัญหาด้วยสันติวิธี ตลอดจนมีทัศนคติในการ เสริมสร้างความเป็นธรรมในสังคมประชาธิปไตย

³⁷กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือหลักสูตร ประโยชน์มัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2518, เอกสารเล่มที่ 1 (พระนคร : โรงพิมพ์กรมพุทธศึกษาทหารบก) หน้า 3.

2. เพื่อให้มีความซื่อสัตย์ มีระเบียบวินัย มีวินัยในตนเอง มีน้ำใจเป็นนักกีฬา ตลอดจนมีความรับผิดชอบต่องานของตนเอง ครอบครัว และสังคม
3. เพื่อให้เห็นคุณค่า และธำรงรักษาไว้ซึ่งความมั่นคงของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และวัฒนธรรมไทย
4. เพื่อให้มีความรู้และทักษะเป็นพื้นฐานเพียงพอแก่การดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพ การ做工าน หรือการศึกษาเพิ่มเติม ทั้งนี้ให้ค้ำประกันว่า การใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง และการมีพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีเพียงพอเป็นส่วนประกอบสำคัญ
5. เพื่อให้รู้วิธีการเรียนรู้ มีนิสัยในการฝึกฝนหาความรู้และทักษะอยู่เสมอ
6. เพื่อให้รู้จักคิด รู้จักทำ รู้จักตัดสินใจอย่างถูกต้อง มีเหตุผล รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
7. เพื่อให้เข้าใจปัญหาการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศในปัจจุบัน
8. เพื่อให้มีเจตคติที่ดีต่อสังคมทุกระดับ และให้มีประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ มีความขยัน อดทน รู้จักประหยัดในการบริโภค การสงวนและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ
9. เพื่อให้มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ตลอดจนให้รู้จักช่วยรักษา และส่งเสริมการสาธารณสุขของชุมชน³⁸

สาระสำคัญของการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2518 สรุปได้ดังนี้ คือ

1. ระบบการเรียน ใช้ระบบหน่วยกิต โดยกำหนดให้นักเรียนต้องทำหน่วยกิตให้ได้อย่างน้อย 100 หน่วยกิต แบ่งเป็นวิชาบังคับ 34 หน่วยกิต นอกนั้นเป็นวิชาเลือก และ

³⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 3-4.

กำหนดให้ต้องเรียนในโรงเรียนอย่างน้อย 4 ภาคเรียน (ภาคเรียนปกติมีระยะเวลา $4\frac{1}{2}$ เดือน) โดยแต่ละภาคเรียนต้องเรียนไม่น้อยกว่า 25 หน่วยกิต (ยกเว้นภาคเรียนสุดท้าย) อายุของหน่วยกิตมีผลใช้ได้ใน 4 ปี

วิชาบังคับ 34 หน่วยกิต ประกอบด้วย

ภาษาไทย	12	หน่วยกิต
สังคมศึกษา	12	หน่วยกิต
พลานามัย	4	หน่วยกิต
วิทยาศาสตร์	6	หน่วยกิต

นอกจากนั้นเป็นวิชาเลือกจากหมวดวิชาต่างๆ โดยแต่ละหมวดวิชาจะแยกเป็นกลุ่มวิชาต่างๆ และในแต่ละกลุ่มวิชา จะแยกเป็นรายวิชาต่างๆ

2. การประเมินผล ให้ตัดสินการเรียนในแต่ละรายวิชา โดยกำหนดค่าเป็น

5 อับดับ

ระดับ 4	หมายถึง ผลการเรียนดีมาก
ระดับ 3	หมายถึง ผลการเรียนดี
ระดับ 2	หมายถึงผลการเรียนพอใช้
ระดับ 1	หมายถึงผลการเรียนอ่อน
ระดับ 0	หมายถึงผลการเรียนอ่อนมาก หรือสอบตก

รายวิชาใดสอบตก ก็ให้สอบแก้ตัวเฉพาะรายวิชานั้น และหากรายวิชานั้นไม่เป็นวิชาบังคับ ผู้เรียนอาจเลือกเรียนวิชาอื่นแทนการสอบแก้ตัววิชาเดิมที่สอบตกก็ได้ ทั้งนี้ให้เป็นไปตามข้อกำหนดของการเรียนแต่ละโปรแกรม

3. ไม่มีการเรียกชื่อ แบ่งเป็นสายสามัญ สายอาชีพ หรือแผนกวิทยาศาสตร์ แผนกศิลป์ แผนกทั่วไป แต่จัดเป็นหลักสูตรรวมให้นักเรียนเลือกเรียนตามความถนัด³⁹

³⁹กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือแนะแนวการศึกษาและอาชีพตามหลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2518 (พระนคร: โรงพิมพ์การศาสนา, 2518), หน้า 1-3.

จะเห็นได้ว่าระบบการเรียนและการประเมินผลแบบใหม่นี้ มีความยืดหยุ่นมากขึ้น เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกวิชาที่ตนเองถนัดอย่างเต็มที่ อย่างไรก็ตามการจะเปิดวิชาต่างๆให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนอย่างเต็มที่นั้น โรงเรียนก็ต้องมีความพร้อมทั้งในด้านบุคลากร อาคารสถานที่ และวัสดุอุปกรณ์เสียก่อน มิฉะนั้นแล้วจะกลายเป็นว่าเด็กนักเรียนต้องถูกบังคับให้เรียนวิชาที่โรงเรียนจัดให้โดยไม่มีทางเลือก เพราะโรงเรียนไม่พร้อมจะเปิดวิชาเลือกให้นักเรียนมากมายได้

ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการสำรวจปัญหาการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายของกองวิจัยการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ปี 2518⁴⁰ สรุปได้ว่า มีปัญหาในหมวดวิชาต่างๆดังนี้

หมวดภาษาไทย

1. ขาดครูที่มีวุฒิเฉพาะวิชา บางวิชาไม่มีครูสอนได้ โดยเฉพาะวิชาเลือกเสรี
2. ประมวลการสอน แบบเรียน และหนังสือประกอบการเรียน ไม่พอ
3. เนื้อหาวิชาซ้ำซ้อนกัน เช่น วิชาภาษาไทยธุรกิจ ซ้ำกับ ค ม ส.

1, 2, 3.

ท.501, หรือ ท.502

หมวดสังคมศึกษา

1. ขาดครูที่มีวุฒิ และความสามารถ ไม่สามารถเปิดวิชาให้นักเรียนเลือกตามเสรีได้ โดยเฉพาะครูวิชาศีลธรรม
2. เนื้อหาบางวิชามากเกินไป เวลาที่ใช้สอนไม่พอ เช่น ประวัติศาสตร์ 401
3. เนื้อหาวิชาซ้ำกัน เช่น อนุสัญญาวิทยา ตรงกับบรรยากาศ

⁴⁰ กองพัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ, ปัญหาการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย 2518 เอกสารอัดโรเนียว 6 หน้า, หน้า 1-4.

4. ขาดคำร่าประกอบการเรียนการสอน เช่น ประชากรศึกษา ลัทธิการเมือง ศาสนาสากล ปัญหาสังคมไทย ปัญหาระหว่างประเทศ

5. ขาดอุปกรณ์การสอนในบางวิชา

หมวดคณิตศาสตร์

1. ขาดครู ทำให้ไม่สามารถเปิดวิชาเลือกให้นักเรียนอย่างเสรีได้
2. เนื้อหาวิชามากเกินไป ไม่สัมพันธ์กับเวลา เช่น ค.001
3. การจัดทำประมวลการสอนยังมีข้อบกพร่อง ไม่ตรงกับหลักสูตร

หมวดภาษาอังกฤษ

1. จำนวนครูไม่พอที่จะเปิดให้นักเรียนเลือกเรียนอย่างเสรีได้
2. ขาดคู่มือครู และประมวลการสอน ครูไม่มีแนวการสอน โดยเฉพาะในบางวิชาที่เนื้อหาคลุมเครือ เช่น อ.411
3. เนื้อหามากเกินไปไม่สัมพันธ์กับเวลา
4. ห้องเรียนและอุปกรณ์การสอนไม่พร้อม

หมวดพลานามัย

1. จำนวนครูไม่พอกับความต้องการ
2. สนาม โรงฝึก และอุปกรณ์ในการฝึกขาดแคลนมาก
3. เวลาเรียนมาก แต่หน่วยกิตน้อย ทำให้เด็กไม่สนใจเรียน
4. แบบเรียนและหนังสือคนคว่าน้อย

หมวดวิทยาศาสตร์

1. ขาดครูที่มีประสบการณ์ทางการสอน จะเปิดวิชาเลือกให้นักเรียนเลือกอย่างเสรีไม่ได้
2. เนื้อหาวิชามาก แต่เวลาให้เรียนน้อย เช่นวิชาแม่เหล็ก บางวิชาที่จำเป็นที่เด็กต้องมีพื้นฐานมาก่อน เช่นกลศาสตร์ ต้องเรียนตรีโกณมิติก่อน ทำให้ยุ่งยากในการจัดลำดับรายวิชา
3. ขาดสถานที่ เช่นห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ และอุปกรณ์การ

การเรียนการสอน โดยเฉพาะวิชาเคมี

จะเห็นได้ว่า โดยทั่วไปแล้ว ปัญหาที่พบมีความคล้ายคลึงกันแทบทุกหมวดวิชา เป็นต้นว่าการขาดแคลนครู ครูที่มีอยู่ไม่พอกับรายวิชาที่เปิดสอน ดังนั้นจึงต้องจำกัดวิชาให้เด็กเรียน แทนที่จะปล่อยให้เด็กเลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจ ดังที่หลักสูตรได้มุ่งหวังเอาไว้ ปัญหาเรื่องเวลาเรียนไม่ได้อัตราส่วนที่พอเหมาะกับเนื้อหา และปัญหาการขาดตำราประกอบการเรียนการสอนก็พบอยู่ในเกือบทุกหมวดวิชา

ที่ถกฏนี้ และผลการวิจัยเหล่านี้ ผู้วิจัยจะได้นำมาประมวลกันเข้าเป็นแนวทางในการสร้างแบบสำรวจปัญหาเพื่อใช้ในการวิจัย และเป็นแนวทางในการอภิปรายและเสนอแนะในบทที่ 5 อีกด้วย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย